

CRNA GORA
VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO ODBRANE

AKCIONI PLAN ZA PRIMJENU
REZOLUCIJE 1325 SAVJETA BEZBJEDNOSTI UJEDINJENIH NACIJA
ŽENE MIR I BEZBJEDNOST U CRNOJ GORI (2017-2018)

Februar 2017.godine

Uvod

Bečka deklaracija¹ i program djelovanja, usvojeni na Svjetskoj konferenciji o ljudskim pravima u Beču (jun 1993) i potvrđeni na 48. zasjedanju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija (rezolucija 48/121), izražavajući zabrinutost različitim oblicima diskriminacije i nasilja kojima su žene širom svijeta i dalje izložene, potvrđuju da su ljudska prava žena i ženske djece neotuđivi, nedjeljivi i sastavni dio opštih ljudskih prava, kao i da su "kršenja ljudskih prava žena u situacijama oružanih sukoba kršenja osnovnih principa međunarodnih ljudskih prava i humanitarnog prava".

Pekinška deklaracija i Platforma za akciju, dokument usvojen na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama (Peking, 1995), u poglavlju: Žene i oružani sukobi, konstatuje da je mir na lokalnom, državnom, regionalnom i globalnom nivou moguće postići i da je on neodvojivo povezan sa napretkom žena i poziva na preduzimanje sveobuhvatnih institucionalnih promjena kako bi se smanjili vojni izdaci i omogućila globalna promocija ljudskih prava i nenasilnog rješavanja konflikata. Deklaracija, takođe, naglašava da je neophodno obezbijediti učešće žena u procesima zaključivanja mira i rješavanja konflikata, kao i zaštitu žena u ratnim područjima i izbjegličkim logorima.

Izgradnja savremenog društva zavisi, između ostalog, i od ženskih radnih sposobnosti, njihovih iskustava i stavova. Nedostatak ravnoteže između društvenog uticaja žena i muškaraca znači redukciju u mnogim mogućnostima društva. „Ljudska bezbjednost u njenom najširem smislu obuhvata daleko više od odsustva nasilnog sukoba. Ona obuhvata ljudska prava, dobru vladavinu, pristup obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti, kao i stvaranje uslova kojima će svaki/a pojedinac/ka imati šansu i izbore da ostvari njegov ili njen vlastiti potencijal. Svaki korak u ovom pravcu je takođe i korak ka smanjenju siromaštva, postizanju ekonomskog rasta i sprječavanju sukoba. Sloboda od uskraćenosti, sloboda od straha i sloboda za buduće generacije da naslijede zdravu životnu sredinu – ovo su međusobno povezani blokovi ljudske - te stoga i nacionalne bezbjednosti"- rekao je 2000. godine tadašnji Generalni sekretar UN Kofi Anan.

Te godine je Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija, prvi put na tako visokom nivou, zagovarao uključivanje žena u mirovne procese i u primjeni mirovnih sporazuma i jednoglasno usvojio Rezoluciju 1325 (2000) – Žene, mir i bezbjednost (u daljem tekstu: RSB 1325). Usvajanjem RSB 1325 Savjet bezbjednosti je prepoznao nesrazmjernu između stvarnog položaja i moguće uloge žena u oblasti mira i bezbjednosti, specifični uticaj oružanog sukoba na žene i djevojčice, kao i važnost uloge žena u izgradnji mira i postkonfliktnom oporavku zemlje. Kada se ima u vidu činjenica da je u posljednjim decenijama priroda rata izmijenjena i da su civilne osobe sve češće izložene ratnim dejstvima usvajanje RSB 1325 dobija na značaju. Povećana zaštita žena i djevojčica, kako u konfliktnim, tako i u postkonfliktnim situacijama, je neophodna jer se žene i djevojčice uključuju u ratne sukobe, a zlostavljanje i silovanje žena i djevojčica širom svijeta je postalo važno oružje rata i jedan od metoda ekstremne torture. Značaj RSB 1325 se ogleda i u donošenju pratećih rezolucija koje se oslanjaju na

¹ „Ljudska prava žena i ženske djece neotuđiv su, integralni i nedjeljiv dio opštih ljudskih prava. Puno i ravnopravno učestvovanje žena u političkom, građanskom, ekonomskom, društvenom i kulturnom životu na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou te iskorjenjivanje svih oblika diskriminacije po osnovu pola, prioritetni su zadaci međunarodne zajednice. Nasilje po osnovu pola i svi oblici polnog zlostavljanja i iskorištavanja, uključujući ona koja su posljedica kulturnih predrasuda i međunarodne trgovine, nespojivi su s dostojanstvom i vrijednošću ljudske osobe, pa se moraju iskorijeniti. To se može postići pravnim mjerama, državnim akcijama i međunarodnom saradnjom u područjima kao što su ekonomski i društveni razvoj, vaspitanje i obrazovanje, zaštita materinstva, zdravlja i socijalna podrška.“ Bečka deklaracija, stav 18

nju. To su rezolucije 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013) i 2242 (2015).

RSB 1820 (2008) tretira pitanja seksualnog nasilja u konfliktnim i post-konfliktnim situacijama i naglašava značaj prevencije seksualnog nasilja nad ženama i kažnjavanja učinilaca.

RSB 1888 (2009) se oslanja na RSB 1820 i posebnu pažnju poklanja zaštiti žena i djevojčica od seksualnog nasilja u oružanim sukobima. Ona zahtijeva imenovanje specijalnog predstavnika generalnog sekretara, kao i formiranje ekspertskih timova, koji bi djelovali u okviru Ujedinjenih nacija na terenu, u cilju djelotvornije koordinacije, primjene i izvještavanja o primjeni RSB 1820.

RSB 1889 (2009) stavlja akcenat na zaštitu žena i djevojčica u post-konfliktnim situacijama. Ona poziva na preduzimanje dodatnih mjera za povećanje učešća žena u svim fazama: rješavanju sukoba, post-konfliktnom planiranju i izgradnji mira, uključujući donošenje političkih i ekonomskih odluka, suzbijanje stereotipa i promovisanje ženskog liderstva i kapaciteta, upravljanje programima pomoći, te podršku ženskim organizacijama.

RSB 1960 (2010) poziva na stvaranje konkretnih koraka i institucionalnih mehanizama za prevenciju i zaštitu od seksualnog nasilja u sukobima, kao ozbiljne povrede ljudskih prava i međunarodnog prava, a donesena je kao odgovor na spor napredak u rješavanju pitanja seksualnog nasilja u oružanim sukobima, posebno nad ženama i djecom.

RSB 2106 (2013) ukazuje na spor napredak u primjeni važnih aspekata RSB 1960 i poziva na preduzimanje djelotvornih mjera u procesuiranju i reagovanju na slučajeve seksualnog nasilja, što bi znatno doprinijelo održavanju međunarodnog mira i sigurnosti.

RSB 2122 (2013) poziva na kontinuiranu primjenu RSB 1325 i nacionalnih akcionih planova, te unapređenje sistema koordinacije, monitoringa i evaluacije. Poseban fokus stavlja na žensko liderstvo i veće učešće žena u praćenje napretka u rješavanju konflikata i očuvanju mira.

RSB 2242 (2015), osma rezolucija Savjeta bezbjednosti o ženama, miru i bezbjednosti, predstavlja učešće žena kao centralnu komponentu napora za rješavanje izazova sadašnjeg globalnog konteksta, uključujući i porast nasilnog ekstremizma, klimatskih promjena i velikog broja raseljenih osoba. Ona jasno pokazuje suštinsku vezu između učešća žena i održivog mira i bezbjednosti.

Radi sprovođenja RSB 1325 Savjet bezbjednosti je, 2002. godine, podstakao zemlje članice, civilno društvo i druge relevantne aktere da razviju strategije i akcione planove, dok je Generalni sekretar UN, u izvještaju iz oktobra 2004. godine, pozvao sve zemlje članice da pripreme nacionalne akcione planove radi odlučnijeg sprovođenja RSB 1325.

Evropska unija u okviru Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike (CSDP) od budućih članica traži usklađivanje sa pravilima koja postoje u ovoj oblasti. Sadržina, koncept i logika ovih pravila zasniva se, između ostalog, i na političkim kriterijumima koji podrazumijevaju da je obaveza svake od budućih članica EU poštovanje evropskih vrijednosti, u koje svakako treba ubrojati i zabranu diskriminacije. Tako je pitanje položaja žena u uniformi vezano za opšte pravilo o nediskriminisanju i, naravno, ima svoje značajno mjesto i u sektoru bezbjednosti. U ovom segmentu ne postoji standard EU, ali se zato kao veoma važno pitanje preporučuje primjena RSB 1325. U procesu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika zvanično je otvoreno 24. juna 2014. godine.

NATO je državama članicama 2007. predložio da razviju praktične predloge za primjenu RSB 1325, a u septembru 2009. godine je donio Stratešku komandnu direktivu (BI-SCD 40-1)² kojom se sve zemlje članice NATO i Partnerstva za mir upućuju da obezbijede implementaciju RSB 1325 i integrišu rodnu perspektivu u sistem odbrane. Ova direktiva se odnosi na NATO komandne strukture, uključujući Savezničku komandu za operacije i Savezničku komandu za transformaciju, kao i sve ostale komandne strukture NATO, zatim na sve zemlje članice NATO, kao i zemlje članice PzM. Usvajanjem Direktive 40-1 uspostavljene su i tri nove dužnosti: savjetnik/ca za rodnu ravnopravnost na strateškom, operativnom i taktičkom nivou, kao i obavezne obuke iz oblasti rodne perspektive i RSB 1325 za koje će biti zaduženi obučeni treneri/ice za rodna pitanja u lancu komandovanja. U svim NATO komandama kao i u NATO vođenim operacijama imenovane su osobe na dužnosti rodni savjetnika na različitim nivoima.

Odbor za pitanja žena u NATO snagama (Committee on Women in the NATO Forces – CWINF), koji je imao zadatak da osigura ravnopravnost polova u NATO-u, osnovan je u julu 1976. godine, a od 1998. godine njegov rad podržava Kancelarija za žene u NATO snagama. U maju 2009. godine mandat CVINF je proširen sa ciljem da podrži integraciju rodne perspektive u vojnim operacijama NATO-a, posebno da podrži primjenu RSB 1325 i RSB 1820, i tada je Odbor preimenovan u Odbor NATO-a za rodne perspektive (NATO Committee on Gender Perspectives – NCGP).

Generalni sekretar NATO-a je 2012. godine imenovao Specijalnu predstavnicu NATO-a za žene, mir i bezbjednost. Njeno imenovanje je pokazalo koliko NATO vrjednuje doprinos žena u svojim oružanim snagama i operacijama i njihovu važnu ulogu u prevenciji i rješavanju sukoba, kao i da će ta pitanja biti još bolje uzeta u obzir na najvišem političkom nivou. Njen mandat uključuje i podizanje svijesti o politici i aktivnostima NATO-a u ovoj oblasti, obezbjeđujući njihovu koordinaciju i saradnju sa Ujedinjenim nacijama i drugim relevantnim organizacijama.

OEBS-ov pristup bezbjednosti ima za cilj sprječavanje i sveobuhvatno rješavanje sukoba, što uključuje punu integraciju žena u ove procese, pa je za OEBS RSB 1325 jedan od važnih instrumenata za postizanje cilja. Generalni sekretarijat ove organizacije objavio je Studiju koja sadrži analizu 27 nacionalnih akcionih planova za implementaciju Rezolucije 1325 u zemljama OEBS-a.

Tri su ključna područja za primjenu RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija:

- povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima;
- zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama;
- integracija rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije.

Akcionni plan za primjenu RSB 1325 u Crnoj Gori ima za cilj da obuhvati i razradi ova područja, kao i područje mehanizama za primjenu RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija.

Svi izrazi koji se, u ovom Akcionom planu, koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Normativni okvir

² Bi-Strategic Command Directive (BI-SCD) 40-1

Ustav Crne Gore garantuje ravnopravnost žena i muškaraca, obavezuje državu da razvija politiku jednakih mogućnosti, zabranjuje svaki vid neposredne ili posredne diskriminacije, utvrđuje mogućnost uvođenja posebnih mjera čiji je smisao da se izgrade pretpostavke za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju (član 18 i član 8).

Ustav izričito propisuje da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva (član 9).

Brojnim međunarodnim dokumentima ustanovljene su obaveze država potpisnica da unaprjeđuju rodnu ravnopravnost, te da preduzimaju aktivnosti i usvajaju mjere usmjerene na stvaranje jednakih mogućnosti i otklanjanje svih oblika diskriminacije.

Crna Gora je potvrdila veliki broj međunarodnih dokumenata³ o ljudskim pravima usvojenih pod okriljem Ujedinjenih nacija i Savjeta Evrope. Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena

³ Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 11/81); Opcioni protokol uz Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 13/02); Opšta preporuka broj 30 uz Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena; Pekinška deklaracija i Platforma za akciju, usvojena na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama, 1995. godine; Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima; Rezolucija Generalne skupštine UN 2200 A (XXI), 1966 ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 7/71); Fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 4/01); Najrobijaska pravila o poboljšanju budućeg položaja žena, UN, 1985; Bečka deklaracija i Akcioni program UN, 1993; Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka, usvojena na zasijedanju Generalne skupštine UN, 1948; Milenijumski ciljevi razvoja UN, usvojeni na Milenijumskom samitu UN (2000); Rezolucija A/RES/53/144 Generalne skupštine UN o braniteljima i braniteljicama ljudskih prava; Rezolucija A/RES/68/181 Generalne skupštine UN o braniteljima i braniteljicama ženskih ljudskih prava; Rezolucija 1325 SB UN (2000); Rezolucija 1820 SB UN (2008); Rezolucija 1888 SB UN (2009); Rezolucija 1889 SB UN (2009); Rezolucija 1960 SB UN (2010); Rezolucija 2106 SB UN (2013); Rezolucija 2122 SB UN (2013); Rezolucija 2242 SB UN (2015); Rezolucija Generalne skupštine UN, A/64/L.56 (2010); Transformacija našeg svijeta: 2030. Agenda za održivi razvoj UN (A/RES/70/1 2015); Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Savjet Evrope, 1950, izmjenjena u skladu sa Protokolom broj 11 ("Službeni list SCG - Međunarodni ugovori", broj 9/03, 5/05 i 7/05 - ispravka); Deklaracija o jednakostima između žena i muškaraca kao fundamentalni kriterijum demokratije, Savjet Evrope, 1997; Konvencija o političkim pravima žena, 1953; Deklaracija o politici suprotstavljanja nasilju prema ženama u demokratskoj Evropi, EU, 1993; Povelja za evropsku bezbjednost, 1999; Univerzalna deklaracija o demokratiji, 1997; Rezolucija 2025 Evropskog parlamenta "O učešću žena u mirnom rješavanju sukoba" (2000); Rezolucija 1464 Savjeta Evrope "Žene i religija u Evropi" (2005); Rezolucija 1580 Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope "Opasnosti od kreacionizma u obrazovanju" (2007); Deklaracija Ujedinjenih nacija o pravima i odgovornostima pojedinaca, grupa i društvenih organa kojom se unaprjeđuju i štite univerzalno priznata ljudska prava i osnovne slobode (2004); Izvještaj o održivom razvoju Ujedinjenih nacija (1994); Konvencije o statusu izbjeglica i njenih protokola ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 6/01); Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika i bolesnika suvozemnih vojnih snaga - I Ženevska konvencija ("Službeni list FNRJ - Međunarodni ugovori", broj 7/60); Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca pomorskih oružanih snaga - II Ženevska konvencija ("Službeni list FNRJ", broj 24/50); Ženevska konvencija za postupanje sa ratnim zarobljenicima - III Ženevska konvencija ("Službeni list FNRJ", broj 24/50); Ženevska konvencija o zaštiti civila za vrijeme rata - IV Ženevska konvencija ("Službeni list FNRJ", broj 24/50); Dopunski protokol uz ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba - Protokol I ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 16/78); Dopunski protokol uz ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba - Protokol II ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 16/78); Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 16/78); Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka ("Službeni

(CEDAW) i Konvencija o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) su jedne od najvažnijih.

Unutrašnje zakonodavstvo⁴ obezbjeđuje pretpostavke za ostvarivanje zaštite od diskriminacije i ljudske bezbjednosti nizom sistemskih zakona koji regulišu ovu oblast.

Učešće žena na pozicijama donošenja odluka

U Crnoj Gori članom 18 Ustava propisano je da „država jemči ravnopravnost žene i muškaraca i razvija politiku jednakih mogućnosti”, ali šanse žena i muškaraca da ostvare određene položaje u zajednici ili da učestvuju u određenim oblastima društvenog života, još uvijek, u crnogorskom društvu nijesu jednake. Ove rodne nejednakosti predstavljaju nejednaku moć da se donose odluke u javnom životu, nejednake mogućnosti da se uživaju ista prava, nemogućnost da se imaju jednake obaveze i odgovornosti ili da se dostignu jednake dobiti na osnovu učešća u zajednici.

No, da postoji raskorak između normativnog i stvarnog govori statistika:

- ✓ Od ukupno 620 029 stanovnika 313 793 su žene ili 50,61%, a 49,39% ili 306 236 su muškarci;
- ✓ Prosječna zarada žena u Crnoj Gori je za 14% niža od prosječne zarade muškaraca što znači da bi žene na godišnjem nivou primile istu zaradu kao muškarci morale bi raditi još 51 dan, odnosno za njih bi godina morala da traje 416 dana;
- ✓ Među korisnicima penzije je 46 509 muškaraca i 28 561 žena;
- ✓ Među titularima imovine žene čine 4% među vlasnicima kuća, 8% među vlasnicima imanja (zemljišta) i 14% među vlasnicima vikendica;
- ✓ Među vlasnicima poslovnih subjekata u Crnoj Gori žena je svega 9,6%.
- ✓

U Skupštini Crne Gore ima 81 poslanik od kojih je 19 poslanica ili 23,45%. Predsjednik i dva potpredsjednika Skupštine su muškarci. Skupština Crne Gore ima 15 stalnih radnih tijela i na čelu samo tri su žene (Zakonodavni odbor, Odbor za rodnu ravnopravnost i Odbor za antikorupciju).

Vladu čine predsjednik, tri potpredsjednika od kojih dva su istovremeno i ministri, 16 ministara sa portfeljom i jedan bez portfelja. Ukupno četiri žene su članice Vlade, od kojih tri rukovode ministarstvom i to: ministarka javne uprave, ministarka nauke i ministarka ekonomije, a jedna žena je ministarka bez portfelja. Na čelu generalnih direktorata se nalazi preko 44% žena (ranije pomoćnice ministra).

glasnik FNRJ", broj 2/50); Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 9/91); Konvencija o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori, broj 4/2013"); OEBS-ov Akcioni plan 2004. za unaprjeđenje ravnopravnosti polova (OEBS - Rješenje broj 14/04, Ministarsko vijeće, Sofija, 2004); Direktiva 40-1 NATO i PzM o ugradnji Rezolucije 1325 SB UN i perspektivama rodne ravnopravnosti u komandnoj strukturi NATO, uključujući i mjere za zaštitu žena tokom oružanog sukoba (Bi-SC Directive 40-1, NATO, September 2009).

⁴ Zakon o rodnoj ravnopravnosti; Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane; Zakon o odbrani; Zakon o Vojski Crne Gore; Zakon o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu; Zakon o unutrašnjim poslovima; Zakon o zaštiti i spašavanju; Zakon o graničnoj kontroli; Zakon o agenciji za nacionalnu bezbjednost; Zakon o zabrani diskriminacije; Zakon o zaštiti od nasilja u porodici; Krivični zakonik

Podaci iz Uprave policije govore da je samo 9,14% žena na policijskim poslovima, kao i da su 13 žena i 41 muškarac pripravnice/ci sa Policijske akademije.

zvanje	muškarci	žene	ukupno
Direktor	1	0	1
Pomoćnik direktora	4	0	4
Glavni policijski inspektor	36	0	36
Glavni policijski savjetnik	1	1	2
Viši policijski inspektor I klase	82	15	97
Viši policijski savjetnik I klase	1		1
Viši policijski inspektor	96	21	117
Viši policijski savjetnik	1	7	8
Samostalni policijski inspektor	142	31	173
Samostalni policijski savjetnik	3	3	6
Policijski inspektor I klase	113	12	125
Policijski inspektor	26	8	33
Policijski savjetnik			
Mlađi policijski inspektor	42	11	53
Stariji policijski narednik I klase	60	6	66
Stariji policijski narednik	40	4	41
Policijski narednik	44	9	53
Stariji policajac I	2760	183	2943

klase			
Stariji policajac	30	17	47
Policajac	115	31	146
Samostalni savjetnik III	2	1	3
Savjetnik I		2	2
Ukupno	3599	362	3961

Skoro ista situacija je i u Vojsci Crne Gore u kojoj, na dan 1. novembar 2016.godine, u Ministarstvu odbrane ima 44,76% žena, u Vojsci Crne Gore ima 9,05% žena, od toga su 11 žena oficiri, 17 žena podoficiri, 40 žena su vojnici po ugovoru i 100 žene su civilna lica. Na nivou sistema odbrane ima 12,64% žena.

U diplomatsko- konzularnim predstavništvima Crne Gore žene čine 43% od svih uposlenih, a znatno su podzastupljene na višim pozicijama (17,6% na ambadorskim mjestima).

Sudska vlast, kao treći konstitutivni dio ukupne političke vlasti, nesumnjivo da ima izuzetan značaj u svakom društvu, jednako kao i pojedinci/ke koji obavljaju određene funkcije u ovoj oblasti.

Žene su direktni nosioci odgovornih funkcija u oblasti sudstva tako da one čine 63,16% sastava Vrhovnog suda, 60% Upravnog suda, 46,15% Apelacionog suda, 56,25% Privrednog suda, 69,44% Višeg suda u Podgorici, 41,17% Višeg suda u Bijelom Polju, dok je 57, 64% žena u sastavu 15 osnovnih sudova. To znači da od 255 osoba koje vrše sudsku vlast u Crnoj Gori njih 148 su žene, što čini 58,04%.

Slična je situacija i u crnogorskom tužilaštvu u kome žene čine 60% od ukupnog broja osoba sa tužilačkom funkcijom.

Na nivou lokalnih samouprava su realizovane aktivnosti za unaprjeđenje normativnih i institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou. Memorandum o saradnji u oblasti rodne ravnopravnosti sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava potpisale su sve opštine (ukupno 23), formirani su savjeti za rodnu ravnopravnost u 11 opština, imenovani/e koordinatori/ke za rodnu ravnopravnost u 20 opština, otvorene kancelarije za rodnu ravnopravnost u pet opština, usvojeni lokalni akcioni planovi za rodnu ravnopravnost u 10 opština i usvojene odluke o rodnoj ravnopravnosti u 13 opština. U šest opština postoji posebna budžetska linija za aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti. U skupštinama opština u prosjeku je 26,52% žena. Na čelu tri opštine (Kolašin, Tivat i Herceg Novi) su žene, dok su žene na čelu dvije skuštine opština (Nikšić i Šavnik).

Aktivnosti na primjeni RSB 1325

Na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija u Crnoj Gori su do sada aktivnosti realizovale državne institucije i nevladine organizacije.

Vlada Crne Gore je 2008. godine usvojila prvi četvorogodišnji Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR), a 2013. godine je usvojila i drugi PAPRR. Oba ova dokumenta su kao sastavni

dio političkog i pravnog sistema Crne Gore povezani sa ostalim usvojenim razvojnim dokumentima, strategijama, politikama. PAPRR obuhvata ciljeve i mjere za postizanje rodne ravnopravnosti u svim oblastima društvenog života, a naročito u oblasti rada, socijalne i zdravstvene zaštite, obrazovanja, zaštite od nasilja nad ženama, kulture, kao i zastupljenosti žena i muškaraca u procesima odlučivanja na svim nivoima i u svim područjima društvenog života, počev od normiranja do primjene kroz konkretne aktivnosti definisane akcionim planovima u pojedinim oblastima. Primjena RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija je prepoznata u ovim dokumentima.

Saradnja institucionalnih mehanizama za postizanje rodne ravnopravnosti (vladinih i parlamentarnih) iz zemalja regiona započela 2000. godine i vremenom je saradnja pojačana i osnažena. Važna oblast saradnje je i primjena RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija.

Na konferenciji koja je održana u Sarajevu 2004. godine, kada se govorilo o RSB 1325 i kada se na neki način ovaj pravni dokument demistifikovao, zaključeno je da svi već primjenjujemo odredbe ove Rezolucije u svakodnevnom radu, iako o njima nismo bili ni informisani. U oktobru 2005. godine, na regionalnoj konferenciji u Sarajevu, prepoznata je potreba za institucionalizacijom do tada dobro uspostavljene saradnje. Stoga je potpisana Deklaracija o kooperaciji između institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost u zemljama zapadnog Balkana. 2008. godine održana je regionalna konferencija u Ljubljani, i u oktobru iste godine velika regionalna konferencija u Podgorici. Do danas regionalne konferencije su se održavale u Beogradu, Zagrebu, Skoplju, Prištini, Sarajevu, Banja Luci, Ohridu, Cetinju i Budvi.

Međunarodna konferencija “Žene u sistemu bezbjednosti – RSB 1325”, koja je trajala tri dana u oktobru 2008. godine, simbolički povezujući Dan policije i Dan vojske Crne Gore, a koju su organizovali Ministarstvo inostranih poslova, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave i Kancelarija za rodnu ravnopravnost Vlade Crne Gore, uz finansijsku podršku OEBS i UNDP. Usvojeni su zaključci kojima je iskazana spremnost za nastavak saradnje zemalja u regionu na implementaciji i praćenju primjene RSB 1325 sa zajedničkim ciljem očuvanja mira i bezbjednosti, razvojem demokratije i ravnopravnim učešćem oba pola u ovim aktivnostima. Zaključci su poslani i Generalnom sekretaru UN.

Na 10. Cetinjskom parlamentarnom forumu “Žene, mir i bezbjednost – deseta godišnjica od donošenja RSB 1325”, koju je organizovala Skupština Crne Gore, uz finansijsku podršku OEBS-a i UNDP-a, održanom u junu 2010. godine na Cetinju, usvojena je Zajednička izjava u kojoj su date jasne smjernice za dalji zajednički rad.

Zajednička izjava je usvojena i na Međunarodnoj konferenciji “Cetinjski parlamentarni forum: Žene, mir, bezbjednost – dvije godine kasnije”, održanoj 25. i 26. juna 2012. godine u Budvi, koju je organizovao Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore.

XVII Cetinjski parlamentarni forum bio je posvećen temi “Ljudska prava i rodna ravnopravnost u sektoru bezbjednosti i odbrane”. Razgovaralo se o ljudskim pravima i osnovnim slobodama za pripadnike bezbjednosnih i oružanih snaga, rodnoj ravnopravnosti i upravljanju sektorom bezbjednosti i njegovoj reformi, viđenju ljudskih prava i rodne ravnopravnosti za pripadnike bezbjednosnih i oružanih snaga u JIE: Zakonodavni i institucionalni okvir, obuke iz oblasti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u praksi. Zajednička izjava je objedinila preporuke i zaključke učesnika/ca.

U okviru predsjedavanja Crne Gore Američko – jadranskom poveljom (A5) je, u septembru 2013. godine, održan seminar „Uloga žena u izgradnji integriteta i promovisanju dobre prakse u sektoru odbrane i bezbjednosti, iskustva iz Jugoistočne Evrope”, u kontekstu Rezolucije SB UN 1325 “Žene

mir i bezbjednost", koji su zajednički organizovali NATO Odjeljenje za političke poslove i bezbjednosnu politiku, Ministarstvo odbrane i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore.

U maju 2015. održana je Konferencija „Žene, mir i bezbjednost“ na kojoj se diskutovalo o politici rodne ravnopravnosti u procesu evropskih i NATO integracija. Jedna od panelistkinja na konferenciji bila je specijalna predstavnik NATO-a za žene, mir i bezbjednost Marijet Šurman.

Kroz realizaciju aktivnosti iz regionalnog projekta “Jačanje regionalne saradnje na planu integracije rodne perspektive u reformi sektora bezbjednosti u zemljama Zapadnog Balkana”, koji Ministarstvo odbrane Crne Gore implementira u partnerstvu sa ministarstvima odbrane Bosne i Hercegovine, Makedonije i Republike Srbije i UNDP/SEESAC (Razvojni projekat UN/Regionalna inicijativa za kontrolu malog i lakog naoružanja u JIE-Centar za Jugoistočnu i Istočnu Evropu) realizovane su aktivnosti iz posebnog Partnerskog cilja koji je posvećen rodnoj ravnopravnosti, na način da je Vojska Crne Gore dobila pet regionalnih instruktora/ki/ trenera/ica iz oblasti rodne ravnopravnosti u mirovnim misijama, koji će biti budući rodni savjetnici u jedinicama Vojske Crne Gore, odnosno tim stručnjaka obučenih po rodnim i pitanjima kulturološke svjesnosti, koji će se moći delegirati kao savjetnici, odnosno oficiri za vezu i pretres, odnosno kao drugi srodni specijalisti koji će biti stavljeni na raspolaganje za učešće u mirovnim misijama, kao i biti nosioci aktivnosti na podizanju svijesti o rodnoj ravnopravnosti po dubini u jedinicama Vojske Crne Gore. Finansijska sredstva navedenog regionalnog projekta stavljena su u funkciju, zajedno sa budžetskim sredstvima Ministarstva odbrane u realizaciji aktivnosti na sanaciji/adaptaciji objekata u Kasarni „Milovan Šaranović“ - Danilovgrad, s ciljem poboljšanja uslova života i rada žena i muškaraca u Vojsci Crne Gore.

Rodna perspektiva je uključena u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore kroz obuku i upućivanje žena u mirovne misije, zapošljavanje žena kao državnih službenika, kao profesionalnih vojnih lica i civilnih lica i njihovo stručno usavršavanje u zemlji i inostranstvu, upućivanje žena na rad u vojno-diplomatske misije Crne Gore pri međunarodnim bezbjedonosnim organizacijama i školovanje mladih žena u svojstvu kadeta na prestižnim vojnim akademijama u svijetu na osnovu ponuda zemalja partnera za potrebe Vojske Crne Gore. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane, obavljanje poslova koji se odnose na rodnu ravnopravnost iz nadležnosti Ministarstva odbrane uvršteno je u nadležnost Direktorata za ljudske resurse i nalazi se u opisu poslova koordinatorka u vezi sa pitanjima rodne ravnopravnosti. U Formaciji Vojske Crne Gore, u opisu poslova načelnika/ce Odsjeka za ljudske resurse Generalštaba Vojske Crne Gore uvršteno je obavljanje poslova iz oblasti rodne ravnopravnosti. U Strategijskom pregledu odbrane Crne Gore 2013. godine, u dijelu koji pokriva oblast Ključni prioriteti razvoja sistema odbrane – dio koji se odnosi na ljudske resurse - konstatuje se da je napravljen značajan napredak u zastupljenosti žena u sistemu odbrane, kao i kada se govori o rodnoj strukturi vojnika po ugovoru, učešće žena u Vojsci Crne Gore je na nivou savremenih armija, dok su žene slabije zastupljene u strukturi podoficira i oficira, stoga je potrebno razviti mehanizme koji će omogućiti ravnomjerniju zastupljenost žena u strukturi podoficirskog i oficirskog kadra.

Realizujući aktivnost koja se odnosi na edukaciju Vojske o rodnoj ravnopravnosti i RSB 1325, Ministarstvo odbrane je, u saradnji sa Odjeljenjem za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava, uz učešće predstavnika Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija i uz finansijsku i logističku podršku UNDP/SEESAC 2014. godine organizovalo seminar na temu: „Rodna ravnopravnost u sistemu odbrane“, sa posebnim osvrtom na rodno zasnovanom nasilju. Takođe, zaposleni iz Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore pohađali su seminare i obuke posvećene implementaciji navedene rezolucije i njoj pratećih rezolucija (RSB 1820, 1888, 1889 i 1960), rodnim pitanjima i mirovnim operacijama, angažovnju polova u mirovnim operacijama, zastupanju rodne

ravnopravnosti, specijalističkim kursevima na kojima se ojačavaju znanje i vještine žena pripadnica oružanih snaga, odnosno bili su učesnici na konferencijama koje su bile posvećene implementaciji RSB 1325 u sistemu odbrane, primjerima dobre prakse, ograničenjima i izazovima, uvođenju rodne politika, na unapređenju znanja mladih državnih službenika/ca o položaju i učešću žena u sektoru bezbjednosti, odnosno implementaciji kriterijuma EU u oblasti rodne ravnopravnosti, kao i konferenciji posvećenoj ispitivanju izazova i mogućnosti sa kojima se suočavaju žene – civilna i vojna lica u izgradnji integriteta, promovisanju transparentnosti i jačanju odgovornosti u sektoru odbrane i bezbjednosti. U programima obuke jedinica Vojske Crne Gore, od 2013. godine uvrštena je obuka iz oblasti rodne ravnopravnosti i o RSB 1325, a od 2014. godine i u program obuke lica koja idu u mirovne misije. Takođe, u Vojsci Crne Gore imenovana je kontakt osoba u vezi sa pitanjima rodne ravnopravnosti. U Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore uspostavljene su baze podataka o zastupljenosti žena i muškaraca, koje treba da omoguće praćenje edukacije kadrova, zapošljavanje i zadržavanje žena u sektoru odbrane i podršku razvoju karijera žena u službi u Vojsci. Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore učestvovali su u sprovođenju istraživanja o položaju žena u oružanim snagama, u cilju dobijanja komparativnih podataka o zastupljenosti i položaju žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana potpisnica navedenog projekta. U decembru 2013. godine usvojena je Studija sa preporukama i glavni cilj je kontinuirano raditi na povećanju zastupljenosti žena u oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana, a posebno na mjestima odlučivanja, kreiranja i sprovođenja politika. Ministarstvo odbrane je, u februaru 2014. godine, donijelo Plan realizacije aktivnosti za sprovođenje preporuka iz Studije, kojim je, između ostalog, predviđeno usvajanje Smjernica za privlačenje i zadržavanje žena u Vojsci Crne Gore, kao i edukacija pripadnika Vojske o rodnoj ravnopravnosti i RSB 1325 N, a posebno edukacija komandnog kadra i pripadnika Vojske koji idu u mirovne misije. Takođe, tokom 2013. godine Ministarstvo odbrane, u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i UNDP/SEESAC, nastavilo je sa obukama trenera/ica iz Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore o RSB 1325, zatim na izradi propagandnog materijala o RSB 1325 i sprovođenju kampanja.

Uz podršku UNDP/SEESAC u Vojsci Crne Gore se realizuje projekat Mentorstvo za rodnu ravnopravnost na način što je oficir iz Odsjeka za ljudske resurse Generalštaba Vojske Crne Gore, tokom 2015. godine, sa mentorkom radio na razvijanju svoje kompetencije u oblasti integracije rodne perspektive i implementacije RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija. Kao rezultat ove aktivnosti je razvijanje ličnog akcionog plana za uključivanje rodne perspektive, koji je usvojen kao Plan aktivnosti za unapređenje rodne ravnopravnosti u Vojsci Crne Gore, za period od 15. septembra 2015. do 15. marta 2016. godine.

Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore, u okviru procesa SEDM podržalo je regionalni projekat koji vodi MO Bugarske na temu: „Ženski lideri u bezbjednosti i odbrani“ (FLDS), kao i drugi nacrt Bijele knjige, dokumenta u kome se ukazuje da raznovrsnost ljudskih resursa i rodne integracije mogu donijeti nove perspektive i iskustva međunarodnoj, kolektivnoj i nacionalnoj odbrani.

Važna aktivnost Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore je i promovisanje vojnog poziva preko TV kampanja, spotova, dana otvorenih vrata, tako da se sve više mladih djevojaka javljaju na javne oglase za školovanje na vojnim akademijama za potrebe VCG. Trenutno se na školovanju nalaze devet žena kadetkinja, od čega jedna na prestižnoj vojnoj akademiji West Point u Njujorku.

Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije realizuje aktivnosti/mjere koje se odnose na uključivanje rodne perspektive u obuku zaposlenih u sektoru bezbjednosti, kao i na sprovođenju ostalih aktivnosti iz Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti. U skladu sa godišnjim programima obuke, sprovodi kontinuirane stručne obuke službenika u Policijskoj akademiji i Upravi za kadrove, u skladu sa Programom stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika.

Uspostavljena je Mreža žena policajaca Jugoistočne Evrope (WPON) i donošene su Smjernice za rodno osjetljivu policijsku praksu, sa posebnim osvrtom na privlačenje, selekciju i profesionalni razvoj žena u policiji. Mrežu žena policajaca Jugoistočne Evrope su osnovale 2010. godine, u Sarajevu, nominovane predstavnice devet policijskih službi, i to: Albanije, BiH - Federacije, BiH - Republike Srpske, Bugarske, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Moldavije i Srbije, radi unaprjeđivanja statusa žena u policijskim službama i poboljšanja bezbjednosti žena u regionu. Jedna od vidljivijih aktivnosti WPON-a je izrada Smjernica za rodno osjetljivu policijsku praksu sa posebnim osvrtom na privlačenje, selekciju i profesionalni razvoj žena u policiji. Pored ostalog, Smjernice imaju za cilj podizanje svijesti o položaju žena u policijskim službama zemalja Jugoistočne Evrope kao i da se iskustva policijskih službi EU na planu vođenja rodne perspektive osnaže i u policijskim službama zemalja regiona. MUP – Uprava policije aktivno preduzima aktivnosti na pripremi službenika za upućivanje u mirovne misije u skladu sa postavljenim standardima. Procedura upućenja se sastoji od prethodne selekcije, kroz jasno propisanu proceduru. U novembru 2011. godine, na Policijskoj akademiji u Danilovgradu, u saradnji sa MUP-om Republike Hrvatske, organizovan je prvi put u Crnoj Gori Kurs za mirovne misije UN (UNPOC), koji je pohađalo 16 službenika od kojih jedna žena.

Na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija u Crnoj Gori je niz aktivnosti preduzelo i više nevladinih organizacija. U regionu djeluje Regionalni ženski lobi za mir, pravdu i bezbjednost u čijem fokusu je implementacija RSB 1325, a i Nansen dijalog centar sprovodi aktivnosti na promociji i primjeni ove rezolucije. Na primjeni RSB 1325 aktivno radi i regionalna inicijativa Balkanska regija. U organizaciji Instituta za javnu politiku iz Podgorice, Misije OEBS-a i Kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori, u junu 2013. godine, održana je Konferencija posvećena saradnji državnih i nedržavnih aktera u sprovođenju RSB 1325 - Žene, mir i bezbjednost.

Trgovina ljudima je višedimenzionalni problem, zločin koji pojedincima ukida ljudska prava i slobode i problem koji danas u svijetu poprima sve šire razmjere, mijenjajući svoju strukturu i karakteristike. Radi se o kompleksnoj i dinamičnoj, a pri tome prikrivenoj društvenoj pojavi, koja je višestruko i usko povezana sa drugim društvenim fenomenima, poput prostitucije, rada na crno, prosjačenja, beskućništva, krijumčarenja ljudi i ilegalnih migranata.

Crna Gora je prepoznata uglavnom kao zemlja tranzita, u manjem obimu kao zemlja porijekla i krajnje destinacije za potencijalne žrtve i žrtave trgovine ljudima/djecom. Crna Gora je rješavanju ovog problema pristupila iz više pravaca i prepoznala multidisciplinarni pristup kao jedan od najboljih modela, koji podrazumijeva prvenstveno dobru saradnju između državnih organa, međunarodnih organizacija i civilnog sektora.

Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 13. septembra 2012. godine usvojila novu Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima/djecom za period 2012-2018. godine, kojom su definisani ciljevi, načela i pravci u borbi protiv trgovine ljudima i određene mjere za unapređenje efikasnosti uspostavljenog sistema za borbu protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori. Pored prevencije, edukacije, pomoći, zaštite i reintegracije žrtava, efikasnog krivičnog gonjenja, Strategijom se, posebnim poglavljima, naglašava važnost koordinacije i partnerstva, regionalne i međunarodne saradnje i što kvalitetnije i proaktivnije identifikaciju potencijalnih i žrtava trgovine ljudima.

Spremnost institucija Vlade Crne Gore da se efikasno suprotstave trgovini ljudima dokazana je i potpisivanjem Sporazuma o saradnji između državnih institucija i nevladinog sektora, čija je svrha saradnja na prevenciji, edukaciji, prijavljivanju i krivičnom gonjenju izvršilaca i zaštiti potencijalnih žrtava trgovine ljudima, uz puno poštovanje njihovih ljudskih prava, sa ciljem obezbjeđivanja fizičke, psihološke, zdravstvene, socijalne i dječje zaštite i olakšavanja njihove integracije u novo društvo, odnosno reintegracije, u slučaju dobrovoljnog povratka u zemlju porijekla. Sporazum su potpisali:

Vrhovni sud, Vrhovno državno tužilaštvo, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo unutrašnjih poslova- Uprava policije, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, Crveni krst Crne Gore, JU „Centar za podršku djeci i porodici - Bijelo Polje“ i 6 nevladinih organizacija koje u svojoj misiji imaju sprovođenje preventivnih aktivnosti i pružanje sigurnog smještaja, pomoći i podrške žrtvama trgovine ljudima.

Pred crnogorskim sudovima u periodu od 2004-2015. godine bilo je ukupno 17 predmeta u radu za trgovinu ljudima i jedan u vezi trgovine djecom radi usvojenja, i svi su pravosnažno riješeni. Ono što je evidentirano posljednjih par godina je povećan broj identifikovanih maloljetnih Romkinja kao žrtava trgovine ljudima u cilju sklapanja nedozvoljenih brakova.

Za kriminalizaciju trgovine ljudima i procesuiranje trgovine ljudima glavni propisi su Krivični zakonik i Zakonik o krivičnom postupku. Krivičnim Zakonikom Crne Gore čl.444 definisani su oblici ovog krivičnog djela - radna eksploatacija, komercijalna, seksualna eksploatacija i prosjačenje, upotreba u pornografske svrhe, sklapanje nedozvoljenog braka, oduzimanje dijela tijela radi presađivanja, korišćenja u oružanim sukobima, vršenja kriminalne djelatnosti i dovođenje u položaj sluga, dok je posebnim članom 445 zakonika definisano krivično djelo trgovina djecom. Za osnovni oblik krivičnog djela trgovine ljudima propisana je kazna zatvora od jedne do deset godina.

U decembru 2014. godine, Parlament je usvojio novi Zakon o strancima kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Crne Gore. Takođe, ovim Zakonom utvrdjeni su uslovi za odobrenje privremenog boravka iz humanitarnih razloga strancu koji je i žrtva krivičnog djela trgovine ljudima i koji ima pravo da se u roku od 90 dana opredijeli da li će sarađivati u krivičnom postupku, odnosno da li će se pridružiti krivičnom gonjenju ili će biti svjedok u tom postupku (period refleksije). Tokom ove faze svaka pomoć pružena žrtvi je besplatna. Policija utvrđuje da li je stranac žrtva krivičnog djela trgovine ljudima, u saradnji sa organima, nevladinim i drugim organizacijama koji su nadležni, odnosno koji se bave prevencijom, edukacijom, prijavljivanjem i krivičnim gonjenjem izvršilaca i zaštitom žrtava trgovine ljudima, a kad se radi o maloljetnom strancu i sa centrom za socijalni rad. Zakon o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja je usvojen na sjednici Skupštine održanoj 26. juna 2015. godine (sl.list. CG 35/15). Primjena ovog zakona počće danom pristupanja Evropskoj uniji.

Posebna pažnja poklanja se segmentu zaštite žrtva i potencijalnih žrtava trgovine ljudima. Vlada Crne Gore preko budžeta Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima u potpunosti finansira Sklonište za potencijalne i žrtve trgovine ljudima/djecom. Žrtvi je u Skloništu obezbijeđen inicijalni oporavak kroz dvadesetočetvoročasovnu asistenciju stručnog osoblja i sprovođenje specifičnih programa samopodrške i rehabilitacije. Potencijalnim i žrtvama trgovine ljudima obezbijeđena je bezbjedonosna zaštita, besplatna pravna, zdravstvena, psihološka, socijalna zaštita uz minimum identifikacionih podataka i po principu prioriteta, ne uslovnjavanjem iste saradnjom sa istražnim organima. Predmeti trgovine ljudima se kod nadležnih istražnih i sudskih organa rješavaju po principu prioriteta.

Vlada finansira i funkcionisanje SOS linije za žrtve trgovine ljudima sa brojem 11 6666, koja je dostupna 24 sata i pozivi na koju su sa svih mreža u Crnoj Gori besplatni i anonimni za sve građane koji žele prijaviti sumnju na izvršenje ovog djela ili dobiti više informacija o ovom fenomenu. Kampanja za promovisanje SOS linije se sprovodi u kontinuitetu, u okviru iste su postavljeni bilbordi na najfrekventnijim lokacijama širom Crne Gore, a urađen je i video spot koji se emituje na gotovo svim televizijskim stanicama.

U Ministarstvu unutrašnjih poslova/Upravi policije, od septembra mjeseca 2015. godine u sklopu Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, funkcioniše Jedinica za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije.

U proteklom periodu sproveden je i značajan broj obuka koje su imale za cilj jačanje stručnih kapaciteta zdravstvenih, obrazovnih, socijalnih radnika, predstavnika policije, tužilaštva, sudstva, inspekcijских službi, Prihvatišta za strance i Centra za azilante, i drugih koji su uključeni u borbi protiv trgovine ljudima/djecom, a u okviru kojih je akcenat stavljen na identifikaciju i pružanje adekvatne pomoći i zaštite potencijalnim i žrtvama trgovine ljudima. I u sklopu priprema crnogorskih vojnika za učešće u mirovnim misijama i operacijama, u saradnji Ministarstva odbrane i vladine Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima sprovodi se obuka na temu borbe protiv trgovine ljudima.

U cilju inteziviranja bilateralne saradnje sa zemljama regiona na planu prevencije, identifikacije žrtava trgovine ljudima i krivičnog gonjenja trafikanata, Vladina kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je inicirala potpisivanje Protokola o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima sa zemljama regiona, tj. sa onima zemljama čiji državljani se u najvećem broju slučajeva pojavljuju kao (potencijalne) žrtve ili izvršioци krivičnog djela trgovine ljudima na teritoriji Crne Gore. Shodno navedenom, Protokol između Crne Gore i Kosova potpisan je u aprilu, a Protokol sa Albanijom u decembru 2014. godine. Ovim protokolima se na poseban način uređuju pitanja koja se odnose na identifikaciju žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima i lica koja su prinuđena na rad, posebno tokom građevinske i turističke sezone, saradnje u krivičnim postupcima i postupku dobrovoljnog povratka žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima.

Akcioni plan za primjenu RSB 1325

Akcioni plan za primjenu RSB 1325 za period 2017-2018.

Redni broj	Cilj	Aktivnost		Nosioci odgovornosti i saradnici	Indikatori	Vremenski okvir	Izvori finansiranja
		Redni broj					
1.	Obezbijediti institucionalne mehanizame za sprovođenje Akcionog plana za primjenu RSB 1325	1.1.	Donošenje Odluke o obrazovanju Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja Akcionog plana	- Ministarstvo odbrane	Donešena Odluka	I kvartal 2017.	Nijesu potrebna sredstva
		1.2.	U sektoru bezbjednosti (u Ministarstvu odbrane, Vojski Crne Gore, MUP-u, Upravi policije, Agenciji za nacionalnu bezbjednost, Upravi carina, Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija) uspostaviti "osobe od povjerenja" sa mandatom na četiri godine.	Ministarstvo odbrane, Vojska CG, MUP, Uprava policije, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Uprava carina, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija	- Broj obuka za "osobe od povjerenja" -Broj osoba koje su prošle obuku -Uspostavljene "osobe od povjerenja"	II kvartal 2017.	Nijesu potrebna sredstva
		1.3.	U sektoru bezbjednosti uspostaviti evidenciju po polu i rodno razvrstanu statistiku.	Ministarstvo odbrane, Vojska CG, MUP, Uprava policije, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Uprava carina, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, u saradnji sa Ministarstvom za	Uspostavljena evidencija po polu i rodno razvrstana statistika	I kvartal 2017.	Redovna budžetska sredstva

				ljudska i manjinska prava (MLJMP)			
		1.4.	Kontinuirano vođenje evidencije o zastupljenosti pripadnica ženskog pola u sistemu bezbjednosti, njihovom školovanju, usavršavanju i vođenju u karijeri, uključujući i učešće u multinacionalnim operacijama, učešće u civilnim misijama i u međunarodnim aktivnostima.	Ministarstvo odbrane, Vojska CG, MUP, Uprava policije, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Uprava carina	Broj uspostavljenih evidencija	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva
		1.5.	Osnovati ad hoc poslaničku grupu u Skupštini Crne Gore koja će pomagati u promociji RSB 1325 i primjeni Akcionog plana	Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore	-Osnovana ad hoc poslanička grupa -Broj poslanika/ca u ovoj grupi	Do kraja I kvartala 2017.	Nijesu potrebna sredstva
		1.6.	Međuresorska radna grupa za sprovođenje AP za primjenu RSB 1325 organizuje zajedničku radionicu za rukovodioce institucija kako bi se donijela odluka o mogućem procesu razvoja individualnih AP	Ministarstvo koje koordinira u saradnji sa ostalim nosiocima mjera	-Održana radionica -Broj individualnih AP	Do kraja I kvartala 2017.	Redovna budžetska sredstva Podrška Misije OEBS-a
		1.7.	Donošenje akcionih planova na nivou institucija	ministarstava i drugi subjekti	-Broj donešenih akcionih planova	II kvartal 2017.	Redovna budžetska sredstva

				koji su nosioci aktivnosti predviđenih Akcionim planom			
		1.8.	Sprovoditi obuku rukovodilaca i zaposlenih u svim institucijama predviđenim za sprovođenje Akcionog plana, radi obezbjeđivanja uslova i stvaranja povoljnog institucionalnog okruženja i infrastrukturne podrške za sprovođenje utvrđenih aktivnosti.	MLJMP u saradnji sa institucijama predviđenim za sprovođenje Akcionog plana, Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, Upravom za kadrove, NVO i akademskom zajednicom	-Broj organizovanih obuka -Broj osoba koje su prošle obuku	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva
2.	Jačati rodnu perspektivu kroz učešće u međunarodnim aktivnostima na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija	2.1.	Integrirati rodnu perspektivu u međunarodne aktivnosti u kojima će učestvovati Crna Gora	MO MUP MVP MLJMP	-Podaci o međunarodnim aktivnostima iskazani kroz rodnu statistiku - Broj aktivnosti koje imaju rodnu perspektivu	Kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva
		2.2.	Međunarodno umrežavanje potencijalnih kandidatkinja za leaderske pozicije kako bi se razmijenila najbolja iskustva i prakse	MLJMP NVO Međunarodne organizacije	-Broj sastanaka na međunarodnom nivou - Broj žena uključenih u procese umrežavanja - Broj zajednički pokrenutih	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori

					inicijativa		
		2.3.	Organizovati posjete, zajedničke sastanke i konferencije za subjekte bezbjednosti na međunarodnom nivou, razmjenjivati publikacije i rezultate istraživanja	MO MUP MVP MLJMP Međunarodne organizacije	-Broj posjeta -Broj osoba koje su učestvovala u aktivnostima - Broj zajedničkih sastanaka -Broj razmijenjenih publikacija - Broj medijskih izvještaja	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
3.	Integrisati rodnu perspektivu u programe obrazovanja u primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija	3.1.	Organizovati edukacije za mir i nenasilje u školama, kao i o RSB 1325 i njoj pratećim rezolucijama	Ministarstvo prosvjete MLJMP u sardnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, akademsom zajednicom i NVO	-Broj realizovanih seminara/radionica -Broj djece koja je prošla edukaciju -Broj podijeljenog štampanog materijala	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
		3.2.	Organizovati edukacije pripadnika/ca sektora bezbjednosti o RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija, sa posebnim akcentom na područja ljudskih prava, međunarodnog humanitarnog prava, rodno uslovljenog nasilja, seksualnog nasilja, trgovine ljudima	MO MUP MVP MLJMP GSV-Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, Vojska CG, Uprava policije, ANB, Uprava carina, Policijska akademija,	- Broj kreiranih modula za obuke - Broj sprovedenih obuka - Broj osoba koje su prošle obuke	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori

				Privatne škole za obuku zaštitara, u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda i NVO			
		3.3.	Organizovati edukacije pripadnika/ca mirovnih i humanitarnih misija na teme: žene u ratnim i poratnim situacijama i u operacijama podrške miru, nasilje nad ženama i djecom, specifične potrebe lokalnih žena	MO MUP MVP Vojska CG, Uprava policije Policijska akademija u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda i NVO	- Broj kreiranih modula za obuke - Broj sprovedenih obuka - Broj osoba koje su prošle obuke	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva
		3.4.	Organizovati edukacije „osoba od povjerenja“	Ministarstvo odbrane, Vojska CG, MUP, Uprava policije, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Uprava carina, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija Policijska akademija u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda i NVO	- Broj kreiranih modula za obuke - Broj sprovedenih obuka - Broj osoba koje su prošle obuke	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
		3.5.	Organizovati edukacije o	MVP	- Broj kreiranih	Kontinuirano	Redovna budžetska

			RSB 1325 i njoj pratećim rezolucijama u okviru pripreme za odlazak na mandat u diplomatsko-konzularnu mrežu	MO MUP	modula za obuke - Broj sprovedenih obuka - Broj osoba koje su prošle obuke		sredstva
		3.6.	Organizovati edukacije o RSB 1325 i njoj pratećim rezolucijama za zaposlene u pravosuđu	Ministarstvo pravde Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije u saradnji sa MLJMP Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, NVO i međunarodnim organizacijama	- Broj kreiranih modula za obuke - Broj sprovedenih obuka - Broj osoba koje su prošle obuke	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
		3.7.	Organizovati edukacije pripadnika/ca RE populacije o posljedicama ranih ugovorenih brakova (nedozvoljenih brakova)	MLJMP Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima MUP Uprava policije u saradnji sa	- Broj kreiranih modula za obuke - Broj sprovedenih obuka - Broj osoba koje su prošle obuke	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori

				Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, NVO i međunarodnim organizacijama			
4.	Uvesti rodno balansiranu zastupljenost u aktivnosti sistema bezbjednosti	4.1.	Sprovoditi kampanje kojima će se promovirati učestvo žena na mjestima odlučivanja u sistemu bezbjednosti, kao i o značaju integrisanja rodne perspektive u institucijama sistema bezbjednosti	MO MUP MLJMP MVP Vojska CG, Uprava policije, ANB, Uprava carina U saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, NVO i medijima	-Broj organizovanih okruglih stolova, konferencija i sastanaka -Broj medijskih izvještaja -Broj podijeljenog reklamnog materijala	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
		4.2.	Izraditi godišnje akcione planove za postizanje rodne ravnopravnosti na nivou institucija	MO MUP MVP Vojska CG, Uprava policije, ANB, MLJMP Uprava carina Zavod za izvršenje krivičnih sankcija	- Broj usvojenih AP - Broj realizovanih aktivnosti iz AP	II kvartal 2017. i I kvartal 2018.	Redovna budžetska sredstva
		4.3.	Uvesti posebne mjere kako bi se povećao broj žena na rukovodećim mjestima u sistemu bezbjednosti	MO MUP Vojska CG, Uprava policije, ANB,	-Broj predloženih i realizovanih mjera -Broj žena koje su došle na rukovodeća mjesta	Do kraja 2017.	Redovna budžetska sredstva

					nakon uvođenja mjera -Broj žena na rukovodećim mjestima		
		4.4.	Stvoriti uslove za povećanje broja žena koje dobijaju unaprjeđenja i/ili pohvale i/ili nagrade, u skladu sa zakonom i drugim propisima	MO MUP MVP Vojska CG, Uprava policije, ANB, Uprava carina	-Broj žena koje su unaprijeđene - Broj žena koje su dobile pohvale i/ili nagrade	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva
		4.5.	Formirati konsultativne grupe za žene u sistemu bezbjednosti	MLJMP u saradnji sa institucijama predviđenim za sprovođenje i za nadgledanje Akcionog plana, NVO i akademskom zajednicom	-Formirana konsultativna grupa -Broj žena iz sistema bezbjednosti koje su radile sa konsultativnom grupom	Tokom 2017.	Redovna budžetska sredstva Donatori
5.	Povećati zastupljenost žena u aktivnostima i procesima donošenja odluka na području bezbjednosti i izgradnje mira	5.1.	Povećati broj žena diplomatkinja na pozicijama ambasadorki, generalnih konzulica, stalnih predstavnica u ambasadama i stalnim misijama Crne Gore pri međunarodnim organizacijama	MVP MO MUP	- Broj žena visokih diplomatkinja	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva
		5.2.	Povećati broj žena koje učestvuju u mirovnim i	MO MUP	- Broj žena u sastavu vojnog	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva

			humanitarnim misijama u kojima učestvuje Crna Gora	Vojska CG, Uprava policije,	kontigenta - Broj žena u satavu policijske misije		
		5.3.	Promovisati aktivnosti koje su provodile žene koje su učestvovala u mirovnim misijama	MO MUP Vojska CG, Uprava policije, MLJMP U saradnji sa medijima	- Broj medijskih istupa žena koje su učestvovala u mirovnim misijama - Broj sastanaka na kojima su predstavljene aktivnosti	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
		5.4.	Uspostaviti regionalnu saradnju na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija	MLJMP MO MUP MVP Vojska CG, Uprava policije	- Broj organizovanih okruglih stolova, konferencija i sastanaka - Broj medijskih izvještaja	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
6.	Uspostaviti djelotvornu zaštitu žena i djevojaka od diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja	6.1.	Podizanje nivoa svijesti o nasilju nad ženama kao društvenom problemu	MLJMP MO MUP Vojska CG, Uprava policije, ANB, Uprava carina Zavod za izvršenje krivičnih sankcija Ministarstvo kulture, u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i	-Broj seminara, radionica - Broj emisija - Broj štampanog materijala - Broj osoba koje su učestvovala na seminarima, radionicama	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori

				sloboda, NVO i medijima			
		6.2.	Usvojiti pravilnik o prevenciji i zaštiti od seksualnog uznemiravanja/standardne operativne procedure	MO MUP MVP Vojska CG, Uprava policije, ANB, Uprava carina Zavod za izvršenje krivičnih sankcija	-Broj usvojenih pravilnika/ standardnih operativnih procedura	II kvartal 2017.	Redovna budžetska sredstva
		6.3.	Uvesti rodnu perspektivu i teme o zabrani diskriminacije po osnovu pola u obuke mirovnih misija	MO MUP Vojska CG, Uprava policije U saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda i NVO	- Broj kreiranih modula za obuke - Broj sprovedenih obuka - Broj osoba koje su prošle obuke	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
7.	Realizovati aktivnosti za podizanje nivoa svijesti šire javnosti o problemu trgovine ljudima	7.1.	Podizanje nivoa svijesti javnosti o pojavnim oblicima trgovine ljudima, sa posebnim osvrtom na prosjačenje, rane ugovorene brakove (nedozvoljeni brakovi) i radnu eksploataciju	Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima MLJMP MUP Uprava policije Ministarstvo kulture VDT u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, NVO, međunarodnim	Broj seminara, radionica - Broj emisija - Broj štampanog materijala - Broj osoba koje su učestvovala na seminarima, radionicama	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori

				organizacijama i medijima			
		7.2.	Jačanje stručnih kapaciteta predstavnika institucija o pojavnim oblicima trgovine ljudima, sa posebnim osvrtom na pojave sklapanja nedozvoljenih brakova, prosjačenja i radne eksploatacije	Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima MLJMP MUP Uprava policije Ministarstvo kulture VDT u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, NVO, međunarodnim organizacijama i medijima	Broj seminara, radionica - Broj osoba koje su učestvovala na seminarima, radionicama	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
		7.3.	Podizanje nivoa svijesti djece iz grupa sa posebnim rizikom (djeca iz RE populacije i bez roditeljskog staranja) o štetnim posljedicama prosjačenja i sklapanja nedozvoljenog braka	MLJMP Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima Ministarstvo prosvjete MUP Uprava policije Ministarstvo kulture VDT u saradnji sa	- Broj seminara, radionica - Broj štampanog materijala - Broj osoba koje su učestvovala na seminarima, radionicama - Broj djece koja se prema evidencijama nalaze u sistemu prosjačenja (broj djece koja su zatečena u	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori

				Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, NVO, međunarodnim organizacijama i medijima	prosjačenju)		
8.	Unaprijediti saradnju na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija	8.1.	Saradnja, razmjena iskustava i zajednička realizacija projekta vladinog i nevladinog sektora na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija	MLJMP MO MUP MVP Vojska CG, Uprava policije, ANB, Uprava carina Zavod za izvršenje krivičnih sankcija Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima u saradnji sa NVO	- Broj zajednički realizovanih projekata - Broj uključenih korisnika/ca	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori
		8.2.	Saradnja, razmjena iskustava i zajednička realizacija projekta na državnom, međunarodnom i regionalnom nivou na primjeni RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija	MLJMP MO MUP MVP Vojska CG, Uprava policije, ANB, Uprava carina Zavod za izvršenje krivičnih sankcija Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima	- Broj zajednički realizovanih projekata - Broj uključenih korisnika/ca	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Donatori

				Odbor za RR u saradnji sa NVO			
		8.3.	Podizanje nivoa svijesti o konceptu humane bezbjednosti, RSB 1325 i njoj pratećih rezolucija na lokalnom nivou (u javnim ustanovama, mjesnim zajednicama, srednjim školama, na fakultetima)	MO MUP MLJMP MVP Vojska CG, Uprava policije Zajednica opština u saradnji sa NVO i medijima	- Broj održanih sastanaka - Broj održanih okruglih stolova - broj učesnika/ca na sastancima/okruglim stolovima - Broj pokrenutih projekata na lokalnom nivou	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva državnih institucija i opština, Glavnog grada i Prijestonice Donatori
		8.4.	Podizanje nivoa svijesti javnosti na lokalnom nivou o mogućnostima školovanja i zapošljavanja u sektoru bezbjednosti	MO MUP MLJMP Vojska CG, Uprava policije Zajednica opština u saradnji sa NVO i medijima	- Broj održanih sastanaka - Broj održanih okruglih stolova - broj učesnika/ca na sastancima/okruglim stolovima	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva državnih institucija i opština, Glavnog grada i Prijestonice
9.	Pratiti realizaciju AP za primjenu RSB 1325	9.1.	Međuresorska radna grupa za sprovođenje AP za primjenu RSB 1325 djeluje kao nadzorni mehanizam	Ministarstvo koje koordinira u saradnji sa ostalim nosiocima mjera	- Broj sastanaka - Broj zapisnika - Broj učesnika/ca na sastancima	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva
		9.2.	Međuresorska radna grupa dva puta godišnje izvještava o sprovođenju AP na zajedničkoj sjednici Odbora za bezbjednost i Odbora za	Međuresorska radna grupa Odbora za bezbjednost Odbora za rodnu ravnopravnost	- Polugodišnji izvještaji - Broj prisutnih osoba na sjednicama	Kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva

			rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore				
		9.3.	Međuresorska radna grupa jednom godišnje izvještava Vladu CG o sprovođenju AP	Vlada CG Međuresorska radna grupa	- Godišnji izvještaj	Kontinuirano	Nijesu potrebna sredstva
		9.4.	Međuresorska radna grupa inicira izradu AP za 2018- 2022.	Vlada CG Međuresorska radna grupa -ministarstava i drugi subjekti koji su bili nosioci aktivnosti predviđenih AP	- Formirana Radna grupa za izradu AP - Pripremljen Nacrt AP za 2018-2022.	III kvartal 2018.	Nijesu potrebna sredstva

Za realizaciju aktivnosti, osim donatorskih sredstava, potrebno je obezbijediti finansijska sredstva iz Budžeta Crne Gore za implementaciju ovog Akcionog plana u iznosu od 40.000,00 € u okviru budžeta, za 2017. i 2018. godinu, Ministarstva odbrane (2017. godine 4.000€ i 4.000€ 2018. godine), Ministarstva vanjskih poslova (2017. godine 1.000€ i 1.000€ 2018. godine), Ministarstva unutrašnjih poslova (2017. godine 2.000€ i 2.000€ 2018. godine), Uprave policije (2017. godine 2.000€ i 2.000€ 2018. godine), Agencije za nacionalnu bezbjednost (2017. godine 1.000€ i 1.000€ 2018. godine), Ministarstva za ljudska i manjinska prava (2017. godine 3.000€ i 3.000€ 2018. godine), Ministarstva prosvjete (2017. godine 3.000€ i 3.000€ 2018. godine), Ministarstva pravde (2017. godine 2.000€ i 2.000€ 2018. godine), Uprave carina (2017. godine 1.000€ i 1.000€ 2018. godine), Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija (2017. godine 1.000€ i 1.000€ 2018. godine).

Prilog 1.

Liste indikatora Ujedinjenih nacija⁵

Ujedinjene nacije: Globalni indikatori⁶ o Rezoluciji Savjeta bezbjednosti 1325 (2000)

STUB 1: PREVENCIJA

Prevenција svih vidova nasilja protiv žena, naročito seksualnog i rodno zasnovanog nasilja.

Indikatori efekata:

[1a] Preovlađivanje seksualnog nasilja [QN/s]

[1b] Obrasci seksualnog nasilja u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama [QL/r]

Ishod 1.1: Uspostavljeni operativni rodno senzitivni sistemi za praćenje, izvještavanje i reagovanje na kršenja prava žena i djevojaka tokom konflikta, prekida vatre, mirovnih pregovora i nakon konflikta

Indikatori ishoda:

[2] Stepenu u kome mirovne i specijalne političke misije UN-a uključuju podatke o kršenju ljudskih prava žena i djevojaka u periodične izvještaje koje podnose Savjetu bezbjednosti [QL/c]

[3a] Stepenu u kome se kršenja ljudskih prava žena i djevojaka prijavljuju i prijave dalje upućuju međunarodnim tijelima za ljudska prava, koji ih istražuju [QL/r]

[3b] Broj i procenat žena u upravnim tijelima nacionalnih tijela za zaštitu ljudskih prava [QN/r]

Ishod 1.2: Međunarodni, nacionalni i nevladini bezbjednosni akteri senzitivni na kršenja prava i pozvani na odgovornost u slučaju bilo kakvog kršenja prava žena i djevojaka, u skladu sa međunarodnim stan-dardima

[4] Procenat prijavljenih slučajeva seksualne eksploatacije i zloupotrebe, koje su navodno počinili uniformisani članovi civilnih mirovnih misija i/ili humanitarni radnici, a na koje je reagovano, u odnosu na ukupan broj slučajeva [QN/r]

[5a] Stepenu uključenja mjera za zaštitu ljudskih prava žena i djevojaka u direktive načelnika mirovnih vojnih i policijskih misija [QL/c]

⁵ Ovo je sveobuhvatan skup indikatora za praćenje sprovođenja Rezolucije Savjeta bezbjednosti 1325 (2000) o ženama, miru i bezbjednosti i može se naći u Izvještaju generalnog sekretara o ženama, miru i bezbjednosti (S/2010/498)

⁶ Napomena: Vrsta metoda za prikupljanje podataka naznačena je slovima koja prate oznaku „QN“ (kvantitativan) ili „QL“ (kvalitativan):

- “/c” ova oznaka odnosi se na metode analize sadržaja (content analysis), koje će zahtijevati sistematičnu analizu formulacija iz dokumenata;
- “/r” ova oznaka odnosi se na izvještaje (reports), koji će se prikupljati i koji zahtijevaju standardni dogovoreni format;
- “/i” ova oznaka odnosi se na informacione sisteme (information systems), koji treba da postoje za potrebe izvještavanja (tj. finansijsko praćenje, ljudski resursi, informacioni sistemi policije itd.) i
- “/s” ova oznaka odnosi se na ankete (surveys) koje će zahtijevati razvoj metodologije i planiranje.

[5b] Stepen uključenja mjera za zaštitu ljudskih prava žena i djevojaka u nacionalne okvire bezbjednosnih politika [QL/c]

Ishod 1.3: Odredbe koje se odnose na posebne potrebe i probleme žena i djevojaka, uključene u sisteme za rano upozorenje i u mehanizme za prevenciju konflikta; njihova primjena se prati

Indikatori ishoda:

[6] Broj i vrsta aktivnosti koje je Savjet bezbjednosti preduzeo u vezi sa Rezolucijom SB 1325 (2000) [QL/c]

[7] Broj i procenat žena na rukovodećim položajima u relevantnim regionalnim i podregionalnim organizacijama uključenim u prevenciju konflikta [QN/r]

STUB 2: UČESTVOVANJE

Uključenost žena i njihovih interesa u procese odlučivanja u vezi sa prevencijom, upravljanjem i rešavanjem konflikata

Indikator efekata:

[8] Procenat mirovnih sporazuma sa posebnim odredbama za unapređenje bezbjednosti i položaja žena i djevojaka [QL/c]

Ishod 2.1: Veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena u misijama UN-a i drugim međunarodnim mirovnim i bezbjednosnim misijama

Indikatori ishoda:

[9] Procenat žena na visokim položajima u terenskim misijama UN-a [QN/r]

[10] Procenat terenskih misija sa višim ekspertima za rodna pitanja [QN/r]

Ishod 2.2: Veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena u formalnim i neformalnim mirovnim pregovorima i procesima

Indikatori ishoda:

[11a] Zastupljenost žena među medijatorima, pregovaračima i tehničkim ekspertima u formalnim mirovnim pregovorima [QN/r]

[11b] Učestvovanje žena u statusu zvaničnih posmatrača, na početku i na kraju formalnih mirovnih pregovora [QL/r]

Ishod 2.3: Veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena na nacionalnom i lokalnom nivou vlasti, kao građana, izabranih zvaničnika i donosilaca odluka

Indikatori ishoda:

[12a] Političko učestvovanje žena u parlamentima i na ministarskim položajima [QN/r]

[12b] Političko učestvovanje žena kao glasača i kandidata [QN/r]

Ishod 2.4: Veće učestvovanje žena i ženskih organizacija u aktivnostima usmjerenim na prevenciju, upravljanje, rješavanje i reagovanje na konflikte i kršenja ljudskih prava žena i djevojaka

Indikator ishoda:

[13] Stepen obuhvaćenosti specifičnih pitanja koja pogađaju žene i djevojke u Opisima poslova i zadataka i u Izvještajima misija Savjeta bezbjednosti [QL/c]

STUB 3: ZAŠTITA

Osigurana je bezbjednost, fizičko i mentalno zdravlje i ekonomska sigurnost žena i djevojaka, kao i poštovanje njihovih ljudskih prava

Indikator efekata:

[14] Indeks fizičke bezbednosti žena i djevojaka [QN/s]

Ishod 3.1: Politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava žena i djevojaka zaštićena su i primjenjuju se u nacionalnim zakonima u skladu sa međunarodnim standardima

Indikator ishoda:

[15] Stepen usklađenosti nacionalnih zakona za zaštitu ljudskih prava žena i djevojaka sa međunarodnim standardima [QL/c]

Ishod 3.2: Upostavljeni su operativni mehanizmi i strukture za jačanje fizičke sigurnosti i bezbjednosti žena i djevojaka

Indikatori ishoda:

[16] Učestvovanje žena u sektorima pravosuđa, bezbjednosti i međunarodnim misijama [QN/r]

[17] Postojanje nacionalnih mehanizama za kontrolu nezakonitog malog i lakog oružja [QL/r]

Ishod 3.3: Žene i djevojke izložene riziku imaju pristup uslugama ekonomske podrške

Indikator ishoda:

[18] Procenat (izraženo novčano, prema procjeni) privremenih poslova dodijeljenih ženama i djevojkama u sklopu programa ranog ekonomskog oporavka [QN/r]

Ishod 3.4: Bolji pristup pravdi za žene čija se prava krše

Indikatori ishoda:

[19] Procenat slučajeva seksualnog i rodno zasnovanog nasilja prema ženama i djevojkama, koji su prijavljeni, istraženi i osuđeni [QN/r]

[20] Sati obuke po službeniku o tretiranju slučajeva seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, kada je riječ o donosiocima odluka u bezbednosnim institucijama i pravosuđu, [QN/r]

STUB 4: POMOĆ I OPORAVAK

Specifične potrebe žena i djevojaka zadovoljene u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama

Indikatori efekata:

[21a] Stopa smrtnosti majki [QN/i]

[21b] Neto stope upisa u osnovnu i srednju školu, prema polu [QN/i]

Ishod 4.1: Potrebe žena i djevojaka, posebno ugroženih grupa (npr. interno raseljenih, žrtava seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, bivših boraca, izbjeglica i povratnika) obuhvaćene su programima pomoći, ranog oporavka i ekonomske obnove

Indikatori ishoda:

[22a] Procenat budžeta vezan za indikatore, koji se odnosi na pitanja rodne ravnopravnosti u okvirima za strateško planiranje [QN/c]

[22b] Procenat budžeta vezan za ciljne rezultate, koji se odnosi na pitanja rodne ravnopravnosti u okvirima za strateško planiranje [QN/c]

[23a] Procenat ukupnih sredstava isplaćenih organizacijama civilnog društva za bavljenje pitanjima rodne ravnopravnosti [QN/i]

[23b] Procenat ukupnih sredstava datih za podršku pitanjima rodne ravnopravnosti, koja su dodijeljena organizacijama civilnog društva [QN/i]

[24a] Procenat sredstava Multidonatorskog trust fonda (MDTF), koja su iskorišćena za pitanja rodne ravnopravnosti [QN/i]

[24b] Procenat ukupne potrošnje na nivou sistema UN-a, koja je usmjerena na podršku pitanjima rodne ravnopravnosti [QN/i]

Ishod 4.2: Postkonfliktne institucije i procesi u oblasti tranzicione pravde, pomirenja i obnove rodno su senzitivni

Indikator ishoda:

[25] Stepen u kome Komisije za istinu i pomirenje uključuju odredbe koje se odnose na prava učestvovanja žena i djevojaka [QL/c]

Ishod 4.3: Programi razoružavanja, demobilizacije i reintegracije i reforme bezbjednosnog sektora obuhvataju bezbjednosne i druge potrebe ženskih bezbjednosnih činilaca, bivših boraca i žena i djevojaka povezanih sa oružanim grupama

Indikatori ishoda:

[26a] Procenat naknada (novčano izraženih, prema procjeni) koje su dodijeljene ženama i djevojkama u sklopu programa oporavka [QN/r]

[26b] Procenat naknada (novčano izraženih, prema procjeni) dodijeljenih ženama i djevojkama u sklopu programa razoružavanja, demobilizacije i reintegracije [QN/r]

Prilog 2

Indikatori Evropske unije o Rezoluciji Saveta bezbednosti 1325 (2000)⁷

1. Broj država partnera sa kojima EU podržava aktivnosti koje unaprjeđuju ulogu žena u miru i bezbjednosti i/ili u razvoju i sprovođenju nacionalnih akcionih planova ili drugih nacionalnih politika za primjenu rezolucija Savjeta bezbjednosti UN-a o ženama, miru i bezbjednosti;
2. Modaliteti i instrumenti EU, uključujući u to i finansijske instrumente, koje je EU koristila prilikom pružanja podrške ženama, miru i bezbjednosti u državama partnerima;
3. Broj dijaloga na regionalnom nivou u kojima je posebna pažnja posvećena ženama, miru i bezbjednosti u ishodnim dokumentima, zaključcima i ciljanim rezultatima;
4. Broj država partnera EU u kojima je rad vezan za žene, mir i bezbjednost koordiniran između partnera iz EU i/ili sa drugim donatorima, kao i vrsta koordinacije;
5. Broj projekata ili programa u konkretnim sektorima – reforma bezbjednosnog sektora, razoružavanje, demobilizacija i reintegracija, ljudska prava, civilno društvo, zdravstvo i obrazovanje, humanitarna pomoć i razvojna saradnja – koji se sprovode u nestabilnim državama, kao i u državama koje su u konfliktima i u onima koje su tek izašle iz konflikta, koji značajno doprinose rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena ili imaju rodnu ravnopravnost kao svoju glavnu svrhu; ukupan iznos ovog finansiranja i njegov procenat u programima saradnje u datoj državi;
6. Broj nacionalnih akcionih planova ili drugih strateških dokumenata na nacionalnom nivou ili procedura izveštavanja u državama članicama EU;
7. Broj i vrsta zajedničkih inicijativa i zajedničkih programa na globalnom, regionalnom i nacionalnom nivou u okviru UN-a i drugih međunarodnih organizacija, poput NATO, OEBS-a i Afričke unije ili Svjetske banke i drugih međunarodnih finansijskih institucija (MFI) koje se bave ženama, mirom i bezbjednošću;
8. Broj i procenat žena medijatora i pregovarača i ženskih organizacija civilnog društva koje su učestvovala u formalnim i neformalnim mirovnim pregovorima uz podršku EU;
9. Aktivnosti EU koje podržavaju učestvovanje žena u mirovnim pregovorima;
10. Broj i vrsta sastanaka delegacija EU, ambasada država članica EU i Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike EU (ZBOP) sa ženskim grupama i/ili nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima vezanim za žene, mir i bezbjednost;
11. Odnos broja žena i muškaraca među šefovima diplomatskih misija i delegacija EK, zaposlenima koji učestvuju u mirovnim operacijama UN-a i misijama ZBOP-a na svim nivoima, uključujući u to i vojne i policijske službenike;
12. Odnos broja žena i muškaraca koji su posebno obučavani u oblasti rodne ravnopravnosti u diplomatskom osoblju, civilnom i vojnom osoblju zaposlenom u institucijama država članica i u institucijama Zajednice, kao i u vojnom i policijskom osoblju koje učestvuje u mirovnim

⁷ Savjet Evropske unije. Indikatori za sveobuhvatan pristup sprovođenju Rezolucija Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 i 1820 o ženama, miru i bezbjednosti koje vrši EU. Savjet Evropske unije, 11948/10, 14. jul 2010, Brisel.

operacijama UN-a i misijama ZBOP-a;

13. Broj i procenat misija i operacija ZBOP-a čiji mandati i dokumenti planiranja uključuju jasno pozivanje na rodna pitanja/pitanja vezana za žene, mir i bezbjednost, i koje zaista izvještavaju o tome;
14. Broj i procenat misija i operacija ZBOP-a, koje uključuju savjetnike ili kontakt osobe za rodna pitanja;
15. Broj slučajeva seksualnih zloupotreba ili eksploatacije koje su počinili zaposleni ZBOP-a, a koji su istraženi i protiv kojih su preduzete mjere;
16. Procenat izvještaja specijalnih predstavnika EU, koji uključuju posebne podatke o ženama, miru i bezbjednosti;
17. Odnos (broj i procenat) država porijekla žena i muškaraca tražilaca azila koji su stekli status izbjeglice ili koji su koristili subsidijarnu zaštitu.